

ימי קורח

גליץ למועדי ישראל בהלכה אגדה ומנהג

הלכות והנהגות לחג השבועות מאת הגאון רבי אלעזר זאב רז שליט"א

הכנה למתן תורה

א. ב"שלשת ימי הגבלה" שהם שלשה הימים שקודם חג השבועות (ג' ד' ה' בסיון), נמסרו לעם ישראל סודות וענינים נפלאים, על כן יש להתקדש בהם ביותר. ב. ינצל מאד את שלשת ימי ההגבלה. והיו מקומות שלמדו במשמרות ולא היתה פוסקת התורה 24 שעות. ומרן החיד"א (בספר לב דוד פרק לא) כתב: "הימים הללו קודש הם", ומסוגלים ליטהר, לקנות ענווה ואחדות, וגם להבין ולהשכיל בתורה. ואמרו ש'שלושת ימי הגבלה' כחודש אלול, 'ליל שבועות' כראש השנה, 'שחרית' כיום הכיפורים, 'מוסף' כתפילת נעילה, ו'שמחת החג' כשמחת תורה. ג. גם אם במשך ימי העומר לא הכין את עצמו כראוי, מ"מ יש כח ביום ערב חג השבועות לתקן עבודה כל החמשים יום, וזאת על ידי שיעורר עצמו בתשובה ובלימוד התורה. ד. יכין ויקדש עצמו ע"י טבילה במקוה. ויש בטבילה זו תוספת קדושה. ובזה יהיה כלי מוכן לקבל הארה ותוספת קדושה היורדת ביום הזה, ועל כן יכוין בטבילתו לקבל אור המועד וקדושתו. וכתוב בספר הרוקח: שלש פעמים נקרא הקב"ה "מקוה" - "מקוה ישראל ה' מושיעו". "מקוה ישראל ה' כל עזביך יבושו". ו"מקוה אבותיכם

ה'. לפיכך, צריך אדם לטהר עצמו (במים) בשלשה רגלים.

ה. טוב וראוי לנוח מעט בערב שבועות בכדי שיוכל להיות עירני בלילה ולעסוק בתורה.

ליל שבועות

ו. יום חג השבועות הוא יום "מתן תורה", ומידי שנה בשנה ביום זה מתעוררת ההארה שקבלו עם ישראל בעת מתן תורה.

ז. מנהג ישראל קדושים לנדד שינה מעיניהם בליל חג השבועות, ולקרוא בתורה נביאים וכתובים ותר"ג מצוות, כפי המסודר בספר "קריאי מועד", ואחר כך קורין האידרא רבא. ועל דרך הסוד אין ללמוד משניות בלילה זו.

ח. ינצל כל רגע כי הזמן של הלילה הזה יקר הערך מאד. לכן יתחיל בלימוד מוקדם ויספיק כל סדר הלימוד במועדו.

ט. הלימוד בלילה הזאת יהיה ביראה ובשמחה ובחשק ובקול, ומבלי לפטפט. וכשמרגיש עייפות יעמוד וילך אנה ואנה להפיג שינתו. ודע, כי כל מי שלא ישן בלילה זו, ועוסק בתורה כל הלילה, מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק בשנה ההיא (האריז"ל). וכל העוסק בתורה הלילה, יורש התורה לו ולזרעו (זוה"ק פרשת אמור).

מקורות ההלכה

שפעתם יומשך קדושה על נפשו ורוחו ונשמתו. וישאר הארתם לכל הימים וכו'. עכ"ל. וראה בזה באורך בשו"ת מציון אורה ח"א (סימן כא).

ה. **בבן** איש חי (פר' במדבר אות ג) כתב כי רבנו האריז"ל החמיר מאד בענין השינה בזאת הלילה יותר מליל הושענא רבה, וכנז' בשעה"כ. על כן החכם עיניו בראשו להכין עצמו ללילה הזאת שלא יפסידנה בשינה. וכעין שכתב המטה משה לענין ערב פסח.

ז. **בזוה"ק** פרשת אמור (דף צח). כתב: חסידי קדמאי לא הוו נימי בהאי ליליא, והוו לעאן באורייתא ואמרי ניתי לאחסנא ירתא קדישא לן ולבנן בתרין עלמין, והוא ליליא כנסת ישראל אתעטרא עליהו. ע"כ. וכן מבואר עוד בהקדמת הזוהר (דף ה).

ט. **כן** הזהיר רבנו הבן איש חי (פרשת במדבר אות ג) ואלו דבריו: יזהרו שלא לדבר שיחת חולין כל הלילה, וצריך להם שמירה גדולה בזה בלילה זו, מפני דכל עת שיש אסיפה מאנשים הרבה, דרכו של יצר הרע להכשילם לדבר דברי חול, ומדבר לדבר יבואו לדברים אסורים של שחוק ושל לשון הרע.

וכתב בשער הכונות (דפ"ט ע"א) כתב שצריך האדם שלא יישן בלילה הזאת כלל. ולהיות כל הלילה נעורים ועוסקים בתורה. ודע כי כל מי שלא ישן בלילה הזאת כלל אפילו רגע אחד, ויהיה עוסק בתורה כל הלילה מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק בשנה ההיא וכו' ולא עוד אלא שהוראת חיי האדם בשנה ההיא תלויה בענין זה, כי אם לא ישן כלל ודאי שלא ימות בשנה ההיא ודי בזה, ולכן פשט המנהג הזה בישראל לעסוק בתורה כל ליל חג השבועות. ע"כ.

א. **רבנו** החיד"א בספר לב דוד (פרק לא) כתב על הימים שקודם חג השבועות בזה"ל: הימים הללו קודש הם ומסוגלים ליטהר, ואף גם זאת ימים טובים לקנות ענוה ואחדות עם ישראל, ואף גם להבין ולהשכיל בתורה. וזאת מצאנו לחד מקמיא רבינו בעל המכתם ז"ל כי אין ספק שבימי הפרישה נמסרו להם סודות וענינים נפלאים שהיו מועילים מאד ליחדי סגולה. וזה שאומרים 'אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה'. את"ד. ואם כן אם יתעורר האדם בימים אלו וכו' אין ספק דשעתא קיימא ליה, יעשה לו סגולה יותר ויותר משאר ימים. ע"כ.

ג. **בספה"ק** עבודת ישראל (ויקרא ליום שני של פסח) כתב: "עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום" - ר"ל כשלא עשה תשובה ולא העיר את עצמו תיכף בתחילת ספירת העומר, אל יאמר שאין לי עוד תקוה, אלא 'עד ממחרת השבת השביעית תספרו' - ר"ל כל זמן שיש אפילו יום אחד מהספירה 'תספרו' - רצה לומר תוכל להאיר ביום זה כל החמשים יום על ידי תשובה. 'הוקרבתם מנחה חדשה לה' - אחר כך בשבועות יראה לקרב את עצמו מחדש להיות מונח בין דרועין דמלכא, וזהו מנחה חדשה לה'.

ד. **כן** כתב במורה באצבע (אות רכה) וביסוד ושורש העבודה (פ"י). והגם שבזה"ז אין חיוב מה"ת, מ"מ מן הראוי הוא לטבול בערבי ימים טובים. **ורבנו** הקדוש רבי אליעזר פאפו בספר פלא יועץ (מערכת טהרה) כתב: ואם לעולם הטהרה במקוה היא טובה, על אחת כמה וכמה בערבי שבתות, "וערבי ימים טובים", וערב ראש חודש, שצריך הכנה ולהיות כלי מוכן לקבל הארה ותוספת קדושה היורדת היא למטה בימים אלו, ומזיו

י. אחר שסיים קריאת התיקון, טוב שיעסוק בלימוד "ספר המצוות" להרמב"ם, ודבר בעתו מה טוב.
יא. יתן אל לבו להשגיח על הילדים במשך הלילה שלא יסתובבו סתם, ובל יפריעו את שינת השכנים ח"ו.
יב. פיו יפתח מידי פעם בתפלה עבור הצריכים ישועה הן הקרובים הן הרחוקים בין בגשמיות בין ברוחניות. כי אז היא "שעת רצון", וראוי להתפלל ולהתחנן.
יג. אחר התיקון לא יפסיק בשיחה בטלה, כי אז עולים כל קישוטי הכלה שעשה בלילה על כן יזהר מאד לטהר מחשבתו מאד עד קדושת "כתר" במוסף.
יד. אמר ה"חתם סופר" כי הלומד בליל שבועות רצוף כל הלילה ללא היסח הדעת, זוכה לגילוי אליהו הנביא זכור לטוב.

שחרית ומוסף

טו. הגם שהיה נעור כל הלילה, הנה בהגיע התפלה יתפלל בחשק והתלהבות ובקול, ועל ידי זה יסתלק השינה מעפעפיו, ויתפלל מעומד, וילך אנה ואנה מעט לעורר עצמו.
טז. יתגבר מאד בתפילת מוסף, כי אז הוא גמר הפרי של

תיקון ספירת העומר ולימוד ליל חג השבועות, לכן צריך להתעורר בה הרבה כי הכל הולך אחר החיתום. (בא"ח)

סעודת יום טוב

יז. הנוהגים לאכול בחג השבועות רק "מאכלי חלב", ואינם אוכלים בשר כלל, יש להם על מה שיסמוכו. אולם עדיף לנהוג כך: שבערב ובבוקר יקיימו שמחת חג באכילת מאכלי חלב, ובצהריים יאכלו בשר ויין.

לימוד תורה

יח. "יום הדין" של התורה הוא ביום חג השבועות. לכך יש לו לאדם להתקדש ולתקן מעשיו, ולעסוק בתורה הרבה, ויהיה לו לסימנא טבא.
 אשר על כן אחר שינוח מעט, יקום ויעסוק בתורה בחשק נמרץ, ואל יעבירונו בשינה ודברים בטלים, כי קדוש היום לאלקינו. ואם יוכל ישתדל לחדש איזה דבר בתורה ויהיה לו לסימן טוב.
יט. מצוה לקרוא "תהילים" של דוד המלך, כי יום זה הוא יום פטירתו ואז התהלים לרצון.
כ. מנהג טוב לתת בחג השבועות ספר לבית הכנסת או לבית המדרש, ונחשב כאילו הקריב מנחה.

מקורות ההלכה

ריקם מעסק התורה, כי יומא הוא דקגרים לדרוש ולתור בחכמה ולעסוק בתורת ה' תמימה אשר ברוב רחמיו היום ניתנה לנו וכו', דאיבעי ליה ליעבד עובדא בנפשיה כאילו הוא קיבל תורה מסיני, ובחשק נמרץ יעסוק בה ביום שקבלה וזוכה להתעטר בה, ויומו כלילו לא ימיש מעשות פרי. וכ"כ עוד בספרו לב דוד (סוף פ"א) כי השם אורחותיו מוצא מקום לנוח מעט ולשמוח בשמחת יו"ט וללמוד תורה ביום שקבלנוה. ובס' כף אחת (ס' כב אות ח) כתב: ואם בר הכי הוא ישתדל לחדש איזה חידוש בתורה והוא סימן טוב להתחיל לחדש ביום מתן התורה לכל השנה, ואם אינו יכול לחדש בעצמו ישתדל לידע חידוש בתורה, אשר לא ידעו מקודם.
יט. במורה באצבע להחיד"א (אות רכו) כתב דבחג השבועות יקרא תהילים של דוד המלך ויעלה יותר לרצון כי הוא יום הילולא דיליה. והובא בספר כף החיים (סימן תצד אות לד).
כ. בספר עוללות אפרים (סימן קמ) כתב: הנותן ספר תורה חדש לבית הכנסת בעצרת כאילו הקריב מנחה חדשה לה' בזמנה. והביאו החיד"א בספר מדבר קדמות (מע' ס אות ח) ובברכ"י. והנה הרא"ש (ריש הלכות ס"ח) כתב שבזה"ז שכותבין ס"ת לקרות בו ברבים, מצות עשה על כל איש מישראל לכתוב חומש ומשנה וגמרא ופרושיהם להגות בהם הוא ובניו, כי מצות התורה היא כדי ללמוד בה וע"י התלמוד ומפרשיו ידע פירוש המצוות והדינים על בוריים. הובא בטור יורה דעה (סימן ער), וכ"פ השלחן ערוך יו"ד (סימן ער ס"ב) דיש מצוה בכתבת הספרים הנז'.

והוכיחו מזה הפוסקים שכיום יש מצוה גם בשאר ספרים, וכמבואר ביביע אומר (ח"ח חיד"א סי' לו) ע"ש. ומזה כתבו דה"ה לנותן ספרים לזיכוי הרבים בחג השבועות דנחשב לו כאילו הקריב מנחה.

י. כי הנה תרי"ג מצוות נאמרו למשה מסיני, ביום חג השבועות, והגם שקרא התרי"ג מצוות בקיצור כנדפס בספר קריאי מועד, מ"מ נהגו רבים ושלמים ללמוד אח"כ מספר המצוות להרמב"ם וזה הזמן לידע שורשי המצוות ויסודותיהם.
ובברכי יוסף (סי' תצד אות י) כתב עוד כי הגם שנהגו לקרוא האזהרות אשר יסד מהר"ש בן גבירול וכיו"ב, מ"מ לא סלקי לדעת הרמב"ם, ולכן טוב וישר ללמוד בתרי"ג מצוות לדעת הרמב"ם. ע"ש. וכ"כ עוד בספרו מורה באצבע (אות רכו). ובכה"ח (אות ז) כתב דבאמירת תרי"ג מצוות יכוין לקיים מצוות תרי"ג מצוות בדיבור, שהרי יש בכל דבר בחינת מחשבה דיבור ומעשה שהם כנגד נר"ן.
יא. נתבאר בספר 'אור שבעת הימים' על הושענא רבה (סעיף כח).
יג. כ"כ הבעל שם טוב זיע"א (עה"ת אחרי פרשת במדבר עמוד קכו) ע"ש עוד.
יד. פסקי חתם סופר בשם אוצרות הסופר.
טו. מרן החיד"א בס' כף אחת (סימן כב אות ה) הזהיר שלא יתנמנם בקריאת שמע ותפלה. וכ"כ רבנו חיים פאלאג'י במועד לכל חי (סימן ה אות כא).
יז. מבואר באורך בשו"ת מציון אורה ח"ב.
יח. כתב הש"ה הקדוש (מסכת שבועות פרק נר מצוה): חייב אדם לשמוח בה החג ביותר, כי הוא יום שזכינו בו לכתר תורה. מכל מקום 'גילו ברעדה' כתיב, והשמחה אשר שמח תהיה שמחה רוחנית והודת והלל להשם יתברך, שנתן לנו התורה, מתעורר מאד בלבו להתקדש ולתקן מעשיו ולהיות מוכתר בכתר תורה, לקיים 'והגית בו יומם ולילה', כי היום הקדוש הזה, הוא יומא דדינא.
ובספר שמחת הרגל (לימוד א לשבועות) כתב: וטהור ידים יוסיף אומץ ביום הקדוש הזה, כי אם זכה להתקדש בלילה, גם היום הנורא הזה אל ישלחנו

70 פנים לתורה

פירש רבי מאיר שפירא מלובלין בדרכו המיוחדת את מאמר חז"ל "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן":

במן, יכלו ישראל, כידוע, לחוש כל טעם שבעולם כרצון האוכלים. לכן, אם הרגשת הטעם במאכלים, היתה תלויה ברצונו העצמי של האדם, נהנה איפוא כל אחד מהמן לפי טעמו ורצונו. אותה בחינה נמצאת גם בתורה: היהודי הפשוט ובן התורה, המעודן והמגושם, הגאון והחסיד - לומדים כולם את אותו הפסוק בתורה או המאמר בגמרא. אבל כל אחד משיג ומגיע למעלת התורה לפי טעמו, הכנתו, גישתו, ותשוקתו הוא.

בתורה כבמן נמצאים כל הטעמים. וכל אחד, כרצונו, יכול למצוא בה... והיא תפילתנו מדי יום: 'והערב נא ה' אלהינו את דברי תורתך בפנינו', שכל אחד לפי חיכו וטעמו ימצא בה נחת וקורת רוח. יזכנו ה'.

(פתח שערי שמים)

הגליון להצלחת ולרפואת

הנה בת שפרה תחי

ובני ביתה

השי"ת ימלא כל משאלות לבם

לטובה ולברכה, מתוך בריאות

איתנה ונהורא מעליא. אמן.

לרפואת התינוק

שמעון בן אלישבע לאה הי"ו

הגליון בחסות:

ספר

עימוד מקצועי וגרפיקה

052-764-7844